

könyvtárakhoz kerülnek, ahol megvan a szükséges apparátus, de sem idő, sem ember nincs hozzá. A könyvtárakba járó folyóiratok föltártsága és felhasználása esetleges, a hírlapolvasók fokozatosan megszűnnek.

Sokat kellene beszélni három fontos kérdéstről. Első helyen a módszertani munkát említem, ami a legfontosabb része munkánknak, hisz ez teremt kapcsolatot, tartalmas szövetséget a hálózati központ és a tagkönyvtárak között. Mégcsak módszerei sincsenek kidolgozva, gyakorlata pedig instruktoronként változik.

Szólni kellene a propagandamunkáról. Ez alig van, ami mégis fölmutatható – tisztelet a kevés és nívós kivételnek – gyakran silány, de bizonyosan méregdrága, és nincsen arányban a várható eredménnyel a ráfordított pénz és munka.

Fontos eleme a munkának a kapcsolatrendszer, amely nélkül nincsen sem szakszervezeti, még kevésbé könyvtári munka. Ez az összeköttetés gyakran csak személyekre korlátozódik, intézmények vonatkozásában sokszor formális.

Szólni kellett volna a szakszervezeti könyvtárosi pályaképről, amely sokban eltérő a többitől, számos vonatkozásban bonyolultabb és nehezebb, eredményei mégis – éppen ezért – imponálóbbak.

Könyvtárügy a Szovjetunióban (1917–1977)

RÁCZ Ágnes

A Bibliotecsnoe sztoritel'sztvo v SzSzsZR. (1917–1977 gg.).
(Szoszt. K.I. Abramov.) Moszkva, 1977. 55 p. c. kiadvány alapján készült ismertetés.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta eltelt 60 év alatt más nagyjelentőségű vívmányok mellett gyökeresen átalakult a Szovjetunióban a lakosság kulturális ellátása is. Már a szovjethatalom első éveiben nagyarányú könyvtárépítés kezdődött, 60 év alatt a lakosságnak csaknem az egészét bevonták a könyvtári ellátásba.

A lenini örökség

A szovjet könyvtári rendszer megteremtésének, a párt és a könyvtárak kapcsolatának, a könyvtárak állami szerepének első kidolgozója V. I. Lenin volt. Alapeszméinek megvalósítására épül a szovjet könyvtárügy.

A szovjet könyvtártudomány nagy munkát végzett a lenini könyvtári örökség összegyűjtése, tanulmányozása és népszerűsítése terén. E munkában legnagyobb érdeme N. K. Krupszkajanak volt, aki több könyvet, cikket szentelt a lenini eszmék terjesztésének. Krupszkaja munkáját a Lenin Könyvtár folytatta, és egy sor művet adott ki a lenini

eszmékből válogatva. A Lenin és a könyvtárügy c. kötet átdolgozott és bővített kiadása a 60. évfordulóra jelent meg, és átfogóan tárgyalja Lenin nézeteit a könyvtárügy különböző területeiről.

A szocialista könyvtárügy és bibliográfia fejlődését meghatározó lenini elvek közül központi helyen áll a kultúra és a népművelés pártosságának elve, amely szerint a kulturális és művelődési intézmények – köztük a könyvtárak tevékenységét is – alá kell rendelni a párt irányításának és politikájának. Ez az elv szorosán összekapcsolja a könyvtárügyet a munkásosztály osztályharcával és a szocializmus építésével.

Az SZKP KB 1974. évi könyvtárügyi határozata kiemelte, hogy a fejlett szocializmus körülményei között a könyvtár fő feladata a párt és a kormány politikájának aktív propagandája, a könyv hatékonyabb felhasználásának elősegítése, a sokoldalúan fejlett szocialista ember kiművelése.

Lenin nagy jelentőséget tulajdonított a könyvtárügy tervszerű megszervezésének. Vázolta a könyvtárak szocialista átalakításának tervét, a könyv elosztásának és használatának átszervezését. Megfogalmazta a könyvtári ellátás egységes rendszerének alapelveit:

- a széles néptömegek számára hozzáférhető könyvtári hálózat kiépítése egységes állami terv alapján az összes könyvtár bevonásával;
- a könyvtárügy egységes központosított állami irányításának megszervezése, amely a Központi Állami Könyvtári Bizottság vezetésével valósul meg;
- a könyvtári munka racionális megszervezése az olvasók szolgálatának érdekében;
- a dolgozók bevonása a könyvtár és irodalom népszerűsítésébe.

A lenini elvek alapján indult meg a szocialista könyvtárügy kiépítése és fejlesztése, amely gyökeresen különbözött a kapitalista könyvtárszervezési elvektől. A centralizáció terve új jelenség volt a könyvtárügy nemzetközi gyakorlatában, de rövid idő alatt bebizonyította helyességét.

A kommunista párt vezető szerepe a könyvtárügyben

Lenin útmutatására támaszkodva, azokat továbbfejlesztve irányítja a kommunista párt a könyvtárépítés ügyét.

Első lépésként az új kulturális intézmények (könyvtárak, dolgozók iskolái, művelődési otthonok, népegyetemek, tanfolyamok) hálózatát hozták létre.

A polgárháború, majd a szocialista iparosítás idején hozott határozatok a könyvtári bizottságok létrehozásáról, az agitációs propaganda munkáról, valamint a falusi könyvtári munka javításáról, a mozgókönyvtárak számának emeléséről döntöttek.

A 20-as évek végén hozott „Az átlagolvasó könyvvel való ellátásáról” szóló határozat szerint ennek alapvető feltétele a jól szervezett könyvtári hálózat.

1929-ben a népgazdaság átszervezésének feltételei között „A könyvtári munka megjavításáról” hozott határozatban kimondták, hogy minden könyvtár legyen kulturális

központ, amely aktívan részt vesz a tömegek mozgósításában az ötéves terv teljesítése érdekében. A könyvtári munka színvonalának mutatói a lakosság bevonásának mértéke és a könyvtárak társadalmi szerepének fejlesztése.

„A könyvtárügy helyzetéről és a javítására hozott intézkedésekről” (1959.) c. határozat a könyvtári-bibliográfiai ellátás gyökeres megjavítása érdekében tesz lépéseket, növelni kívánja a könyvtárak oktató, nevelő, népművelő szerepét.

A hatvanas évektől kezdve mindinkább a könyvtári hálózatok továbbfejlesztése, a hálózatok egységesítése, a könyvtári állomány sokoldalú használatának biztosítása, a könyvtárak olvasókkal kapcsolatos tevékenysége, anyagi-műszaki bázisuk erősítése állt a figyelem középpontjában. Foglalkoztak a könyvtárosképzés tökéletesítésével is.

Az 1974-es SZKP KB határozat a könyvtárügy fejlődésének új fokát jelentette: a tervek szerint 1974–1980 között befejezik a közművelődési könyvtárak centralizációját, áttekintik az ágazati és tárcaközi központosított rendszerek létrehozásának feltételeit. Meghatározzák a könyvtári állományok alakításának és használatának, valamint az egységes tárolókönyvtári rendszer létrehozásának új útjait. Létrehozták az Állami Tárcaközi Könyvtári Bizottságot, melynek fő feladata a könyvtárügy egészének egységes irányítása, a könyvtárak munkájának koordinálása és együttműködésük megszervezése.

A könyvtárépítés eredményei

A lakosság könyvtári ellátásának rendszere

A forradalom előtti Oroszország kulturális helyzete igen nyomorúságos volt. A könyvhasználat alá volt rendelve az uralkodó osztályok érdekeinek. 1914 elején kb. 76 ezer könyvtár volt az országban 46 millió egységnyi állománnyal. Mindenki számára hozzáférhető könyvtár azonban mindössze 14 ezer (18%) volt 4,4 milliós állománnyal. Átlagosan 124 olvasó jutott ezekre a könyvtárakra évente. A könyvtárak többsége a központi területeken, városokban működött.

A forradalom győzelme megteremtette a kulturális felemelkedés, az egész dolgozó nép könyvtári ellátásának lehetőségét. Ennek érdekében széles, sokoldalúan fejlett könyvtári hálózat jött létre, amely arányosan oszlik meg az egész ország területén.

A könyvtárak megoszlása típusok szerint *

	1914	1941	1951	1966	1976
Az összes könyvtár					
könyvtárak száma (ezer)	76	277	351	368	350
könyv és folyóiratállomány (millió pl.)	46	527	714	2331	4162
Közművelődési könyvtárak					
könyvtárak száma (ezer)	14	95	123	127	131
könyv és folyóiratállomány (millió pl.)	9	185	244	1002	1541

*A legutolsó adatok az 1976. év elejéről származnak

	1914	1941	1951	1966	1976
Általános iskolák és gyermekotthonok könyvtárai					
könyvtárak száma (ezer)	59	164	180	190	154
könyv és folyóiratállomány (millió pl.)	22	68	82	334	602
Tudományos, műszaki és egyéb szakkönyvtárak					
könyvtárak száma (ezer)	3	18	48	51	65
könyv és folyóiratállomány (millió pl.)	15	274	388	995	2019

A lakosság könyvtári ellátásában a közművelődési könyvtárak játszanak vezető szerepet. Számuk 1976-ra elérte a 131 ezert, állományuk az 1,5 milliárd egységet. Ebből 102,6 ezer a Kulturális Minisztérium felügyelete alá tartozó könyvtár, 22,6 ezer – szakszervezeti, 2,5 ezer – kolhoz, 22,5 ezer – egyéb hatóságok és szervezetek könyvtára, és ezer egyesületi könyvtár. 1914-ben a közművelődési könyvtárak az összes könyvtár 18%-át tették ki, 1941-ben már 34%, 1975-ben több mint 50% volt az arányuk. A közművelődési könyvtári hálózat növekedése jelenti a könyvtárügy egyik legfontosabb tendenciáját, mert ezek a kultúra, a tudás – a könyv – közvetítői a nagy tömegek számára.

A könyvtári ellátás központi kérdése a falusi lakosság szolgálata. 1913-ban mindössze 11,3 ezer könyvtár volt faluhelyen, mintegy 4,4 milliós állománnyal, 1940-ben 76,9 ezer könyvtár és bennük 64,2 milliós könyvtári egység, 1975-ben pedig 95,3 ezer könyvtár 673,6 millió állománnyal. Ma a közművelődési könyvtárak több mint 73%-a falusi könyvtár. 1950-ben 100 városi olvasóra 199 könyv és folyóirat jutott, 100 falusira pedig 91, 1970-ben városban 517 és falun 561, 1975-ben városban 554, falun pedig 681 egység.

Átalakult a könyvtári hálózat is a falvakban. A forradalomig a népkönyvtárak szolgálták ki a lakosságot; a szovjethatalom első évében megalakították a falusi klubkönyvtárakat, önálló könyvtár viszonylag kevés volt. 1975-re azonban az önálló falusi könyvtárak száma elérte a 81,6 ezret, klubkönyvtár már csak ezer, kolhozkönyvtár 2,5 ezer működött. A falusi könyvtári hálózat gyakorlatilag a teljes falusi lakosságot bekapcsolta az egységes könyvtári ellátási rendszerbe.

A gyermekkönyvtári hálózatba 1975-ben 154 ezer iskolai és gyermekotthoni könyvtár és 7,6 ezer önálló gyermekkönyvtár tartozott. A fejlődés irányára is az önálló könyvtárak számának növekedése jellemző. 25 év alatt a gyermekkönyvtárak száma 3,5-szeresére, könyvállományuk 11-szeresére nőtt. A gyermekkönyvtárak vezető szerepet játszanak abban, hogy a gyerekeket rendszeres olvasásra és könyvtárhasználatra neveljék.

Az ifjúság közművelődési könyvtári ellátásának alapvető formái a felnőttkönyvtárban működő ifjúsági részlegek, fiókok, valamint az önálló

köztársasági, területi, kerület ifjúsági könyvtárak. Az ifjúsági könyvtárak módszertani vezetésére 1966-ban az OSzSzk-ban megalapították a Komszomol 50. évfordulójáról elnevezett Állami Köztársasági Ifjúsági Könyvtárat.

Gyors ütemben halad a Szovjetunió területén élő nemzetiségek kulturális felemelkedése, fejlődése. A lenini nemzetiségi politika részeként köztársasági és nemzeti iségi könyvtárakat hoztak létre. 1976-ban 69,1 ezer könyvtár – a közművelődési könyvtárak 50%-a – működött a szövetségi köztársaságok területén (az OSzSzk-t kivéve), állományuk 673,7 millió egység – a közművelődési könyvtári állomány 44%-a. A szovjethatalom évei alatt a nemzetiségi könyvtárak száma több mint 15-szörösére, a könyvállomány 25-szörösére emelkedett. Ma már minden köztársaság fejlett könyvtári rendszerrel rendelkezik, amely egyaránt szolgálja a népgazdaság, a tudomány és a közművelődés fejlődését. A 20-as években megalapították az állami köztársasági könyvtárakat is, amelyek széles körű tevékenységet végeznek: nemzeti könyvtárként, általános tudományos könyvtárként, bibliográfiai központként, a hálózatok módszertani központjaiként, könyvtártudományi kutatóintézetként működnek. A központi tájékoztatási feladatokat is ezek a könyvtárak látják el (nemzeti bibliográfia összeállítása, általános és ágazati információs szolgálat stb.).

Közművelődési könyvtárak a szövetséges köztársaságokban

Köztársaságok	Könyvtárak száma		Könyvek száma (ezer kötet)		100 lakosra jutó könyvek száma	
	1914	1976	1914	1976	1914	1976
Szovjetunió	13 876	131 354	9 442	1 541 179	6	603
Oroszországi SzSzk	9 342	62 248	6 698	867 455	7	644
Ukrán SzSzk	3 153	26 881	1 917	320 448	5	653
Belorusz SzSzk	851	7 153	423	70 822	6	756
Üzbég SzSzk	–	6 302	–	39 857	–	283
Kazah SzSzk	139	9 061	98	82 878	2	578
Grúz SzSzk	25	3 858	18	25 696	1	519
Azerbajdzsáni SzSzk	25	3 479	18	26 702	1	469
Litván SzSzk	27	2 661	31	21 799	1	658
Moldavai SzSzk	72	2 030	54	17 890	3	465
Lett SzSzk	112	1 418	126	17 964	5	719
Kirgíz SzSzk	–	1 542	–	12 430	–	369
Tadzsik SzSzk	–	1 412	–	9 385	–	269
Örmény SzSzk	13	1 324	9	11 763	1	415
Türkmén SzSzk	–	1 271	–	7 222	–	280
Észt SzSzk	117	714	50	8 868	5	617

A népgazdaság szempontjából legjelentősebb szerepet a tudományos és szakkönyvtárak játszanak. A cári Oroszországban a szakkönyvtárak aránya a

könyvtárak számát tekintve mindössze 4% volt, állományuk 32,6%; ezek is elsősorban a nagyvárosokban és járási központokban működtek. Ma már kiterjedt tudományos és szakkönyvtári hálózatról beszélhetünk, amelynek aránya a könyvtárak számában 16%, állományuk 50%.

Vezető helyen az ipari, építőipari, szállítási és hírközlési szervek, vállalatok műszaki könyvtárai állnak (a tudományos könyvtárak 1/3 része). A műszaki könyvtárak a következő rendszerben működnek: a) össz-szövetségi könyvtárak; b) központi tudományos-műszaki könyvtárak; c) köztársasági tudományos-műszaki könyvtárak és területi tájékoztatási központok könyvtárai; d) kutató intézeti könyvtárak; e) ipari egyesülések, trösztök könyvtárai, f) üzemi, bánya- és egyéb vállalati könyvtárak. Ezek a könyvtárak alkotják a tudományos-műszaki tájékoztatás egységes rendszerét is, és együttműködnek a tájékoztatási intézményekkel.

A mezőgazdasági szolgálatra széles mezőgazdasági könyvtári hálózatot hoztak létre. Több mint 1,5 ezer mezőgazdasági könyvtár működik ma az országban 80 milliós állománnyal. A hálózat a köztársasági könyvtárakból, a felsőoktatási intézmények könyvtáraiból, a kutató intézetek és a kísérleti állomások könyvtáraiból áll.

A jól képzett szakemberek oktatásában, felkészítésében fontos szerepet kapnak az egyetemi és főiskolai könyvtárak. Bár arányuk a tudományos és szakkönyvtári hálózatban kb. 10%, hatalmas tudományos könyvtárak is tartoznak ide, mint pl. a moszkvai, leningrádi és a köztársasági egyetemi könyvtárak.

A tudományos és szakkönyvtári hálózat fejlődésének adatai:

1960		1970		1975	
kv. száma	állomány	kv. száma	állomány	kv. száma	állomány
49 925	767 798 000	58 841	1 557 975 000	64 442	2 018 826 000

Megoszlásukat típusok szerint a következő táblázat tartalmazza:
Tudományos, műszaki és szakkönyvtárak

	kv. száma	állomány (ezer)
Az összes könyvtár	64 422	2 018 826
– tudományos könyvtárak, kutató intézetek központi tervező irodák könyvtárai	4 060	504 096
– felső és középfokú szakirányú tanintézetek könyvtárai	5 357	596 151
– szakmunkásképző intézetek és tanfolyamok könyvtárai	6 920	104 639
– ipari, építőipari, közlekedési és postaügyi könyvtárak	16 507	242 887
– központi és helyi hivatalok és szervezetek könyvtárai	20 838	450 862

	kv. száma	állomány (ezer)
– orvosi létesítmények, sportszervezetek könyvtárai	3 389	20 714
– vállalatok, mezőgazdasági üzemek könyvtárai	7 351	99 477

Az olvasás színvonalának emelése, az olvasás tömegméretű megszervezése

A szovjet könyvtárügy legnagyobb vívmánya, hogy a könyvtárakon keresztül megszervezte és társadalmi méretűvé szélesítette az olvasást. Ennek alapvető mutatói:

1/ Az olvasók száma (közművelődési könyvtárakban)

1913		1941		1976	
kv. száma	olvasók	kv. száma	olvasók	kv. száma	olvasók
13,9 ezer	1,7 millió	95 ezer	19 millió	131 ezer	120 millió

Az összes olvasók száma 1976-ban: 350 ezer könyvtárban 200 millió.

2/ A könyvellátottság mértéke:

1913-ban 1 lakosra 0,3 könyvtári könyv jutott; 1976-ban 1 lakosra 16, 1 olvasóra 21 – közművelődési könyvtárban 13 – könyvtári könyv jutott.

3/ A kölcsönzés növekedése (közművelődési könyvtárakban):

A Kulturális Minisztériumhoz tartozó könyvtárak 1965-ben 1,2 milliárd kiadványt kölcsönöztek, 1975-ben 2 milliárdnyi volt a kölcsönzött kötetek száma. Legjelentősebb változások a falusi lakosság könyvellátásában következtek be. 1950-ben a falusi könyvtáraknak kb. 6 millió olvasója volt, 1975-ben már 43,5 millió (az állami közművelődési könyvtárak olvasóinak 46%-a).

Az olvasás színvonalának emelkedését sok tényező segítette elő. A technika, a technológia fejlődése képzett, tájékozott szakembereket és munkásokat kíván; a társadalmi életben öntevékeny, aktív társadalmi munkásokra van szükség; a kulturális igények is egyre inkább növekednek.

Az olvasás szociológiai kutatások (pl. „A szovjet olvasó”) adatai szerint a munkások 92%-a, a mérnökök és technikusok 94%-a, az általános iskolások és ipari tanulók 95%-a könyvtárlátogató, 12 ezer tudós, mérnök és technikus közül 95,5% állandóan használja a könyvtárat.

A könyvtárosképzés fejlett rendszerének létrehozása

A forradalom győzelme óta ezen a területen hatalmas utat tett meg a szovjet könyvtárügy. Ma kb. 300 ezer könyvtáros dolgozik a könyvtárakban, közülük 206 ezer a közművelődési (ebből 27,2 ezer a szakszervezeti) könyvtárakban. A IX. ötéves tervidőszakban 1971-ben 142,7 ezer, 1975-ben már 172,4 ezer könyvtáros dolgozott. A felsőfo-

kü szakképzettséggel rendelkező könyvtárosok száma 1975-ben 19,9 ezer, középfokú 72,7 ezer volt. A közművelődési könyvtárakban dolgozók 12%-ának van felsőfokú könyvtárosi végzettsége, 6,2%-ának felsőfokú nem könyvtárosi, 42%-nak középfokú könyvtárosi, 37,6%-nak középfokú nem könyvtárosi végzettsége, 2,5% szakképzetlen.

Könyvtár szak vagy tagozat 27 felsőfokú és kb. 130 középfokú intézményben működik, köztük 16 kulturális főiskola, 5 egyetem, 5 tanárképző főiskola és 1 művészeti főiskola. A kulturális főiskolák kihelyezett tagozatokkal is rendelkeznek, amelyek hamarosan önálló intézményekké válnak. 1980-ig új könyvtárosképző intézmények és tagozatok nyílnak Szovjetunió-szerte

Az 1971–1975-ig terjedő időszakban 93,2 ezer felső- és középfokú végzettségű könyvtárost képeztek; 26,4 ezerrel többet, mint az előző ötéves tervben. A könyvtárosképző intézetekben tanulók száma napjainkban eléri a 40 ezret.

A IX. ötéves terv ideje alatt megjavult és kiszélesedett a könyvtárosképző intézményekben oktatók tudományos felkészítése is. A moszkvai, leningrádi és kievi kulturális főiskolákon évente 50 aspiráns dolgozik, köztük sokan főiskolai tanárok és a könyvtárak tudományos kutatói.

A X. ötéves terv fontos feladata a szakemberképzés ésszerű megtervezése, amelynek alapelve: maximálisan biztosítani a tudományos és szakkönyvtárak számára a különböző témakörökben dolgozó szakembereket.

1976-ban új tantervet adtak ki a felsőfokú könyvtárosképző intézmények számára. Legfontosabb jellemzője a hallgatók olyan irányú szakosodása, amely nem könyvtár-, hanem irodalomtípusonként (politikai, műszaki, mezőgazdasági, természettudományi, művészeti és szépirodalom, gyermekirodalom) végzett könyvtári munkán alapul. A szakosodás rendszerének másik irányzata a könyvtári munkafolyamatok szerinti specializálódás: az alapképzésen túl módszertanos, állományalakító, katalogizáló, szakozó, tanári képesítést kapnak a hallgatók.

A szovjet könyvtártudomány fejlődése

A szovjet könyvtártudomány alapeleme – a könyv társadalmi felhasználásának elve – új korszakot nyitott a könyvtártudomány fejlődésében. A könyvtárügy szociális aspektusainak vizsgálata, a társadalmi és gazdasági fejlődés könyvhasználatra gyakorolt hatásának a kutatása a könyvtártudományi kutatások középpontjába került. Az SzKP KB 1974-es határozata új feladatokat tűzött a szovjet könyvtártudomány elé: a könyvtártudományi és bibliográfiai kutatómunka koordinálásának megjavítását, és az aktuális könyvtári problémák középpontba helyezését. A kutatások perspektivikus tervezése a könyvtártudományi kutatások Koordinációs Tanácsa vezetésével valósul meg. Az irányelv e téren is a könyvtárügy szociális aspektusának, a pártirányításnak, a könyvtárak társadalmi szerepének vizsgálata. A közelmúltban folytatott kutatások a szakemberek könyvtári és szakirodalmi ellátására, a lakosság olvasásának vizsgálatára, a központosított könyvtári ellátási rendszer kiépítésére irányultak. Nagy figyelmet fordítottak a könyvtárügy elméletének módszertani problémáira, a könyvtártudomány tárgyának, és más tudományokhoz való viszonyának a kutatására. A terminológiai munka eredményeként szakszótárt adtak ki

(Szlovar' bibliotecshnüh terminov. Moszkva, 1976.). Sokat haladt előre a könyvtárügy történetének kutatása is.

Az utolsó évek egyik központi kutatási területe „A könyv és olvasás a szovjet társadalom életében” c. kutatás keretében lezajlott olvasásszociológiai vizsgálódás volt, amelynek eredményeit monográfiatorozatban tették közzé. Napjaink szovjet könyvtárügyének másik központi területe az egységes könyvtári ellátási rendszernek, a közművelődési könyvtári hálózat központosításának, a hálózat tervszerű elhelyezésének, a központosított tudományos és szakkönyvtári hálózatok megtervezésének, az állományalakításnak és használatnak, a katalógusoknak és információkeresési rendszereknek a kutatása.

A könyvtártudomány előtt álló új feladatokat a „Könyvtártudomány bibliográfiaelméleti és bibliológiai kutatások perspektívikus terve az 1976–1980. évekre” c. dokumentum fogalmazza meg, melyben főként az aktuális problémák – mint például a könyvtári hálózat optimális megszervezése, a hálózat vezetése, a könyvtári – bibliográfiai források aktív felhasználása, az egybehangolt állományalakítás, az állományhasználat hatékonyságának növelése, az olvasószolgálat és olvasásirányítás tökéletesítése – elméleti feldolgozását tűzték ki célul.

A könyvtárügy fejlődésének perspektívái a X. ötéves tervben

Napjaink könyvtárpolitikájának fő törekvése a lenini könyvtári elképzelések megvalósítása, illetve továbbfejlesztése. A könyvtárügy új korszaka mindenekelőtt a tárcaközi együttműködés fejlesztésével, a könyvtárak koordinálásának és kooperálásának erősítésével jellemezhető. Ennek érdekében hozták létre az Állami Tárcaközi Könyvtári Bizottságot is, amely részt vesz a könyvtárügy további tervezésében, vizsgálja a könyvtárak és tájékoztatási intézmények gépesítésének és automatizálásának irányait, elemzi a könyvtárügyi jelentéseket, kidolgozza a könyvtári munka szabványait. A bizottság részt vett a 60. évforduló tiszteletére rendezett könyvtári verseny megszervezésében, mely 1977. januárjától folyt az összes köztársaságban, és elsősorban az olvasószolgálat és az irodalompropaganda színvonalának emelésére irányult.

A könyvtárügy új korszakának második jellemzője a könyvtári munka tartalmának és a könyvtárak társadalmi funkcióinak kiszélesítése. A könyvtáraknak nagy szerepük van a dolgozók kommunista nevelésében, ez elsősorban az olvasókkal való foglalkozáson és az irodalompropagandán keresztül valósul meg. A X. ötéves tervben ki kell szélesíteni a könyvtárak hatókörét, növelni kell az olvasók és a kölcsönzések számát, az olvasókat rendszeres könyv- és könyvtárhasználatra kell nevelni.

Be kell fejezni az állami közművelődési könyvtárak centralizációját, és 1980-ra kb. 4000 központosított rendszert kell létrehozni. Ehhez több mint 300 szakszervezeti központosított rendszer (köztük 370 üzemi, 720 szakmai és 2100 önálló szakszervezeti könyvtár) kapcsolódik. A centralizálást kiterjesztik majd az akadémiai, műszaki, orvosi, mezőgazdasági és felsőoktatási könyvtári hálózatokra is. A centralizáció elősegíti az egységes könyvtári állományok létrehozását, az egységes állománygyarapítási politika megvalósítását, az olvasószolgálat módszereinek, az olvasásirányításnak és az irodalompropagandának a tökéletesítését. A centralizált ágazati és tárcaközi rendszerek együttműködése révén valósul meg a lakosság egységes könyvtári ellátása.